

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

**Dějepisná olympiáda
50. ročník, 2020/2021
Školní kolo – zadání II. kategorie**

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: „**Labyrintem barokního světa (1556 – 1781)**“.

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **60 bodů**.

Úkol č. 1

Žena na obraze nařídila v roce 1754 první velké sčítání lidu a domů. Ještě předtím zavedla jednotný katastr nemovitostí a pevnou sazbu daně. Představte si, že jste kurátory sbírky její pozůstalosti, a tento obraz máte popsat.

Napište jméno ženy v černém: _____

Vyberte časové období, do kterého byste obraz zařadili:

- a) 1735–1740
- b) 1740–1750
- c) 1750–1765
- d) 1765–1780

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Představte si, že byste do obrázku přidali komiksovou bublina. Kterou z nabízených vět by nejpravděpodobněji říkala sedící žena muži po její levici (opírá se o židli)?

- a) Františku, zúčastníš se dnes se mnou vojenské přehlídky?
- b) Josefe, jednou tu budeš jako vladař sedět ty.
- c) Fridrichu, jestli si myslíte, že vám vydám Slezsko dobrovolně, tak se pletete!
- d) Petře, musím tě ještě hodně naučit, než se staneš carem vší Rusi.
- e) Hrabě Kounici, tu situaci kolem dělení Polska mi budete muset ještě vysvětlit.

3	
----------	--

Úkol č. 2

V roce 1556 přišel do Čech na pozvání českého krále Ferdinanda jezuitský řád (založen Ignácem z Loyoly a schválen papežem 1540).

Zaškrtněte z navrhovaných činností 2, kterým se jezuité věnovali.

- a) zřizování domovů pro sirotky
- b) ručnímu přepisování důležitých spisů zejména právní povahy
- c) vzdělávání
- d) charitativní činnosti, zejména podávání pokrmů chudým obyvatelům
- e) obracení obyvatelstva na katolickou víru (misijní činnosti)
- f) budování ošetřoven a nemocnic (chorobinců)

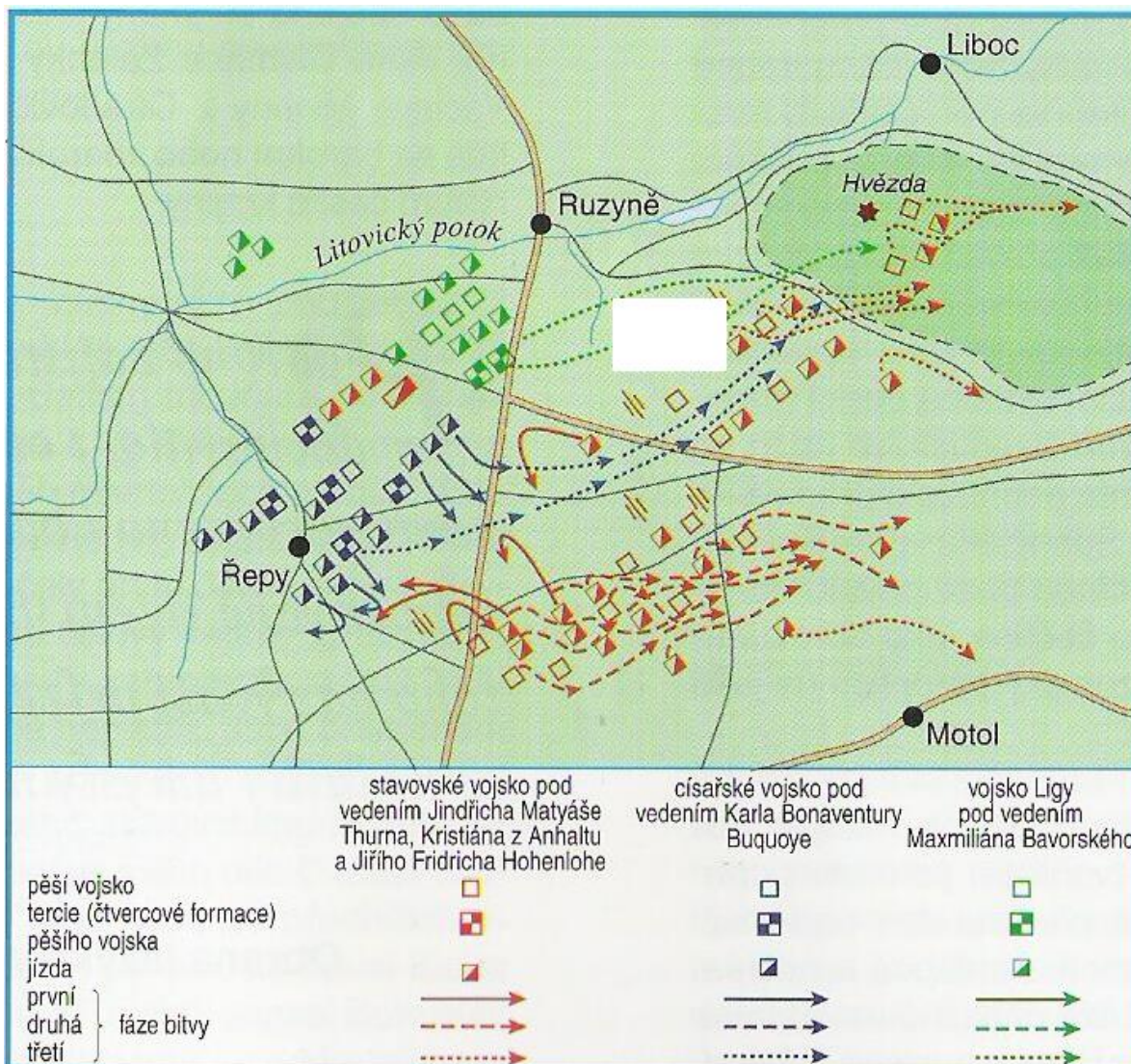
Vyberte osobnosti, které jezuitský řád proslavily:

- a) Bedřich Briedel
- b) Bohuslav Balbín
- c) Kristián David
- d) Antonín Koniáš
- e) Jan Amos Komenský

3	
----------	--

Úkol č. 3

Pozorně si prohlédněte mapu bitevní situace a místo bílého čtverce doplňte název lokace:

Místo v bílém čtverci se jmenuje: _____

Jen tři čtvrtě roku po této bitvě se odehrála událost, která na ni navazovala. Vyberte osobu, která mezi další účastníky této velké události nepatří.

- Jáchym Ondřej Šlik
- Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic
- Václav Budovec z Budova
- Albrecht z Valdštejna
- Ján Jesenský

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 4

Vyberte dvě tvrzení, která platí pro nový umělecký sloh, který se začal ve 2. polovině 16. století formovat v Itálii a v 17. století se šířil do západní Evropy:

- a) Jednalo se o poslední jednotný umělecký sloh.
- b) Mezi jeho typické vnější znaky patřila mimo jiné nehybnost a strohost.
- c) V 16. století bylo označení tohoto slohu užíváno ve smyslu „pošetilý“, „směšný“.
- d) Klasicizující podoba tohoto slohu je typická především pro katolické oblasti v Evropě.
- e) Protestantké země výrazně tento sloh neovlivnil.

1	
---	--

Úkol č. 5

Po vyhlášení Obnoveného zřízení zemského museli příslušníci nekatolických stavů přestoupit na katolickou víru, a nebo odejít ze země. Mezi známé exulanty patřil Pavel Stránský. Vyberte 3 tvrzení o jeho osobě, která lze označit za pravdivá.

- a) V díle Respublica Bohemiae popsal údaje o zemi a obyvatelstvu, zákonech, úřadech, hospodářství a náboženství.
- b) Narodil se ve středních Čechách, nedaleko Čelákovic.
- c) Ve svém díle Historie církevní se zabývá pouze náboženskou situací před stavovským povstáním.
- d) Patří mezi české evangelické spisovatele.
- e) Aby se mohl vrátit zpět do Čech, stal se nakonec katolíkem.
- f) Natrvalo se usadil v Drážďanech.

2	
---	--

Úkol č. 6

Vnější podmínky pro rozvoj vědy a filozofie nebyly v Evropě 17. století všude stejné. Navzdory překážkám však pokračoval rozvoj vědy a vědeckého bádání. Někdy se také hovoří o „vědecké revoluci.“ Na volná místa u zadání dopište příjmení vědce, který:

- a) zformuloval zákon setrvačnosti _____
- b) popsal vlastnosti tlaku vzduchu _____
- c) objevil vlastnosti gravitace _____
- d) vynalezl rtuťový teploměr se stupnicí _____

3	
---	--

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 7

Pozemkové vlastnictví bylo v raném novověku základem hospodářského významu i politické moci jeho majitelů. Když porovnáme pozemkovou držbu v českých zemích mezi lety 1600 a 1650, dojdeme k závěru, že se v této době odehrály nejvýraznější vlastnické změny od husitských válek až do 1. poloviny 20. století. Která z těchto možností nebyla příčinou toho, že během zmíněného půlstoletí rozsáhlá panství, města a vesnice změnily natrvalo své majitele?

- a) protestanté prodávali své majetky před vynuceným odchodem za hranice při pobělohorské rekatolizaci
- b) konfiskace zachvátila majetky vůdčích osobností stavovské rebelie
- c) šlechtici převzali správu nad majetkem církve a měst, zpustošeným boji 30leté války
- d) vymřely významné české rody, například Rožmberkové, Smiřičtí a Pernštejnové
- e) o svůj majetek přišli také Albrecht z Valdštejna a jeho přátelé, kteří se zprotivili císaři

1	
---	--

Úkol č. 8

„Jsem katolík, žiji v 17. století, odmítám pocty a světské statky a snažím se o hlubší a bezprostřednější vztah k Bohu a snažím se o neformální náboženství založené na upřímné víře a čistém srdci.“ Ke kterému z následujících myšlenkových proudů budu s největší pravděpodobností patřit?

- a) k jansenismu
- b) k pietismu
- c) ke stoicismu
- d) k racionalismu

1	
---	--

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 9

Doba barokní je dobou kavalírských cest příslušníků šlechtického stavu. Co bylo hlavním cílem těchto cest? Správných odpovědí je polovina.

- a) Naučit mladého šlechtice společenskému chování.
- b) Najít si bohatou nevěstu a zajistit si bezstarostný život
- c) Šlechtic se měl naučit cizí jazyk.
- d) Měl získat nezbytné kontakty a dovednosti pro další kariéru.
- e) Jeho povinností bylo zabrat další půdu pro rodinný velkostatek.
- f) Musel získat praxi ve vybraném řemesle.

3	
---	--

Úkol č. 10

Jste diplomat(ka) na přelomu 17. a 18. století. Jakou řeč musíte bezpodmínečně ovládat, abyste se uplatnil(a) na evropských panovnických dvorech?

- a) němčinu
- b) angličtinu
- c) francouzštinu
- d) ruštinu

1	
---	--

Úkol č. 11

Jsem český vynálezce. V polovině 18. století jsem vytvořil užitečný vynález a jeho prototyp vztyčil v Příměticích kousek od Znojma. Bohužel o několik let později jej strhl pobouřený dav, protože se domníval, že je zdrojem sucha v okolí. A tak, než jsem stihl svá pozorování dostat do vědeckého světa, byl vynález podobného zařízení přiznán americkému kolegovi Benjaminu Franklinovi. O prvenství vynálezu, který se dodnes používá především k ochraně budov, se tak spolu dělíme.

Napište, co jsem vynalezl: _____

Napište moje jméno: _____

2	
---	--

Úkol č. 12

„Zkušenost říká, že každý člověk, který má moc, má sklon k tomu, aby ji zneužíval... Aby moci nebylo zneužito, musí zde existovat takové zřízení, v kterém jedna moc drží na uzdě druhou. Je-li zákonodárná moc spojena s výkonnou mocí v jediné osobě nebo korporaci, pak neexistuje svoboda, protože je možno se obávat, že týž vládce nebo týž stav bude vydávat tyranské zákony, aby je pak sám tyransky uváděl do života.”

(O duchu zákonů – Charles Louis de Secondat Montesquieu, 1748)

Montesquieu se ve svém spise věnoval rozboru politických systémů. Podle výše uvedeného popisu vyberte, které zřízení kritizoval:

- a) Absolutní monarchie
- b) Konstituční monarchie
- c) Přímá demokracie
- d) Zastupitelská demokracie

Montesquieu viděl řešení na zlepšení životních podmínek v rozdělení státní moci mezi tři na sobě nezávislé a navzájem se kontrolující složky. Zakroužkujte v nabídce, které to jsou:

Policie, buržoasie, exekutiva, armáda, politolog, diktátor, legislativa, kancléř, jurisdikce, teolog, sociolog, proletariát, domobrana.

Pokud se panovník snažil zavádět některé změny ve společnosti o své vlastní vůli, byl označován za osvíceného. Vyberte 4 charakteristiky, které osvícenský absolutismus vystihují nejvíce.

- a) Panovník se cítil být služebníkem státu.
- b) Panovník kladl největší důraz na reprezentaci své osoby a svého rodu.
- c) Panovník se snažil zavádět zákony, které by zlepšovaly životní podmínky poddaných.
- d) Panovníkovi záleželo na tom, aby se jeho majetek zvětšoval.
- e) Panovník se vzdával některých částí své moci ve prospěch úředníků.
- f) Panovník stále spojoval všechny složky moci ve své osobě.
- g) Panovník se ve své vládě spoléhal především na církev a šlechtu.
- h) Panovník se ve své vládě spoléhal především na byrokracii a armádu.

Úkol č. 13

Na obrazech níže je francouzský král Ludvík XIV., barokní šlechtic Adam František ze Schwarzenbergu a jeho žena Eleonora Amálie roz. Lobkowiczová se synem Josefem I. Adamem.

Vyberte 4 tvrzení, která vystihují tehdejší módu.

- a) Látky byly těžké a používané v několika vrstvách.
- b) Paruka byla velmi oblíbená, nosily ji hlavně ženy.
- c) Dětské oblečení mělo být hlavně pohodlné a odolávat ušpinění.
- d) I muži mohli nosit podpatky.
- e) Oděvy byly značně zdobené nejrůznějším lemováním.
- f) Linie postavy měla být co nejjednodušší.
- g) Inspirace přicházela především z Paříže.

4	
---	--

Úkol č. 14

V barokní době byl každodenní život neodmyslitelně spojený s přírodou. Člověk si ji přetvářel jednak pro potřeby feudálního velkostatku, ale také pro odpočinek a někdy i náboženské účely. Rozhodněte, co bylo pro tzv. barokní krajinu typické. Správné odpovědi jsou 2.

- a) Její součástí byly lesy, pole, rybníky propojené cestami.
- b) Chybí jí řád, vznikala živelně podle uvážení architekta.
- c) Samozřejmě součástí např. barokních zahrad byly fontány, bazény, kanály.
- d) Najdeme ji pouze v katolických zemích.
- e) Její součástí nikdy nejsou skalnaté oblasti.
- f) V každé barokní zahradě se nachází závodíště pro koně a nebo psy z přesně sestříhaných okrasných keřů.

2	
---	--

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 15

Evropskou společnost barokní doby provázela hluboká demografická krize. Co tento velký úbytek obyvatelstva nezpůsobilo?

- a) třicetiletá válka
- b) stěhování do zámoří
- c) klimatické změny, tzv. malá doba ledová
- d) epidemie

1	
---	--

Úkol č. 16

V období baroka se v Evropě odehrála řada válečných konfliktů. K válkám označeným písmeny přiřadte správně časové vymezení jednotlivých válečných konfliktů. Možností je o 3 více než lze přiřadit.

A - severní válka	A -
B - války o rakouské dědictví	B -
C - třicetiletá válka	C -
D - sedmiletá válka	D -
E - válka o španělské dědictví	E -
F - velká turecká válka	F -

- 1 1756-1763
- 2 1558-1562
- 3 1701-1714
- 4 1683-1699
- 5 1639-1657
- 6 1741-1748
- 7 1700-1721
- 8 1589-1605
- 9 1618-1648

3	
---	--

Úkol č. 17

Dobře si přečtěte výroky charakterizující osobnosti. Z nabídky jmen k nim dopište do tabulky správné jméno. Stejně tak vyberte osobnostem správně zemi, ke které patří. Osobností i zemí je v nabídce o 2 více.

Jména osobností: Fridrich II., Josef II., Petr I., Filip IV., Gustav II. Adolf, Oliver Cromwell, Ludvík XIV.

Země: Habsburská monarchie, Francie, Rusko, Anglie, Prusko, Španělsko, Švédsko.

Charakteristika osobnosti	Jméno osobnosti	Země
1. Je symbolem absolutismu. Výrok „Stát jsem já!“ sice nikdy nevyšlořil, ale dobře vystihuje poměry v jeho domovině na přelomu 17. a 18. století. Typický je pro něj honosný život královského dvora, velké výdaje na armádu a státní aparát. Další jeho oporou byla katolická církev.		
2. Stal se nositelem změn ve své zemi. Vybudoval profesionální armádu řízenou parlamentem, která bojovala proti králi v občanské válce. Po velké porážce krále byla v zemi vyhlášena republika. On se stal doživotním lordem protektorem a řídil stát. Po jeho smrti byla v zemi obnovena monarchie.		
3. Na tehdejší dobu byl velmi vysoký. Snažil se svoji zemi zásadně proměnit, ale nastolil také tvrdý absolutistický režim. Oslabil šlechtu i církev. Budoval manufaktury, silnou armádu, rozšiřoval území a snažil se získat přístup k mořím. Chtěl svoji zemi zapojit i do mezinárodního obchodu.		
4. Přestože byl v dětství jemný a citlivý, otec z něj chtěl vychovat zdatného vojáka. Když se stal králem, vedl řadu válek a zvětřoval území své země. Stal se uznávaným vojevůdcem a často vítězil. Sám však miloval francouzskou kulturu a měl blízko k osvícenským myslitelům.		
5. V době jeho vlády se jeho země stala velmocí. Provedl řadu správních, finančních a hospodářských reforem. Pravděpodobně se raději snažil řešit konflikty smírně. Přesto vedl svoji armádu i do velkého válečného konfliktu evropských rozměrů. V jedné z bitev této války také padl.		

18. úkol

V říjnu 1781 byl vydán tzv. toleranční patent, který upravoval náboženské poměry.
V listopadu 1781 bylo z vůle panovníka zrušeno nevolnictví.

Napište, který panovník tyto reformy uskutečnil _____, a název
území, na kterém tyto změny platily _____.

Vyberte, které víry bylo po nabytí platnosti tolerančního patentu možné vyznávat.

- a) katolictví (římskokatolické)
- b) luteránství
- c) islám
- d) pravoslaví
- e) židovství
- f) kalvinismus
- g) ateismus
- h) hinduismus

I když šlo při zrušení nevolnictví o velkou úlevu pro poddané, některé povinnosti jim stále zůstaly.

Roztřídte, které povinnosti poddaným zůstaly a které ne.

Poddaný stále musel (zakroužkujte):

Poddaný nově nemusel (doplňte):

- a) robotovat
- b) žádat o povolení sňatku
- c) odvádět část výtěžku
- d) žádat o povolení k odchodu za studiem
- e) povinně odebírat vrchnostenské výrobky
- f) žádat o povolení k prodání gruntu

- g) odvádět část úrody

16	
----	--